

каква конституираща и хомогенизираща основа за ценностно-нормативно циментиране на това съзнание е детерминирала аморфността, неизкрystalизираността и неефективността във функционална посока на това съзнание и самосъзнание и в пределите на „етнос в себе си“. А това определено е подхранвало дистанцирането на битността и духовността на ромите от историческите „експлозии“ сред „другите“. То също е обричало на крах, на потъване в праха на историческата забрава и на вероятно съществували утопични или волунтаристични опити за „отпочване и написване на нова или на съвсем нова страница“ в ромската история от страна на отделни лица или цигански формации.

Трето. Липсата на собствена обществено-исторически възникнала и функционираща институция с макросоциален характер и параметри на влиянието и въздействието си върху битността, душевността и културата на ромите (каквато е и би могла да бъде държавната организация) също е предопределяла и ерозията на историческата памет, и трудността по пертурбациите на ромите от „етнос в себе си“ към и в „етнос за себе си“.

Държавната история сменя във и чрез природата на своето цяло определен ценностно-нормативно модифициран хомеостазис, който има своите исторически и социално променливи величини на „нормологичност“ или на „патологичност“. И само спрямо тях могат и трябва да се отчитат (ретроспективно, актуално и перспективно) експлозиите в социално-историческата събитийност – както в негативната, така и в позитивната сфера на такъв отчет. Само съобразно историческия, обществения и държавния регрес или прогрес могат да се фиксират или развиват „диаграмите“ на съответните възходи и падения, триумфи и погроми, исторически възторзи и исторически разочарования, социални върхове и социални депресионни области и др.

Обстоятелството, че ромите никога не са имали собствена държавна организация, ги е извадило и от едното, но и от другото. От удоволствието или от неудоволствието на съпътстващите екстремно-кризисни събития и процеси спрямо функционирането на конкретната държавност. Затова и в немалка степен в историческата памет на ромите липсват всякакви конкретни факти, данни и спомени,